

Anbefalinger – et stærkere beredskab med civilsamfundet

Anbefalinger – et stærkere beredskab med civilsamfundet

© KL

1. udgave, 1. oplag 2026

KL

Weidekampsgade 10

2300 København S

+45 3370 3370

kl@kl.dk

kl.dk

Produktion: Kommuneforlaget A/S

Design: e-Types

Foto: Forside: Willian 2000, Pixabay

Side 8: Mikhail Nilov, Pexels

Produktionsnr. 831149

Indledning

Kommunerne har en nøglerolle i at sikre, at samfundets vigtigste opgaver kan fortsætte under kriser og ekstraordinære hændelser. De tager hånd om borgernes mest grundlæggende behov og bidrager til, at nødvendige funktioner opretholdes.

Med udmeldingen om et dansk totalberedskab skal myndigheder, borgere, virksomheder og civilsamfund fremadrettet bidrage til at styrke samfundets robusthed. Her spiller civilsamfundet en afgørende rolle i Danmark ved at understøtte borgernes trivsel, sundhed og fællesskaber.

Udmeldingen om et samlet totalberedskab rejser dog samtidig en række centrale spørgsmål om, hvordan kommunerne bedst samarbejder med civilsamfundet, især i forhold til sårbare borgere, som kommunen ikke allerede er i kontakt med. Her kan dele af civilsamfundet bidrage til konkrete opgaver gennem mere eller mindre formaliserede samarbejder. Andre dele af civilsamfundet kan kommunerne understøtte og være i løbende dialog med. De kan igennem deres fællesskaber bidrage til robustheden i lokalsamfundet. Aktørerne kan også være med til at skabe et mere robust beredskab ved, at kommunen inddrager dem i deres planer på området.

KL har udarbejdet disse anbefalinger for at understøtte kommunerne i at udvikle et mere systematisk og virkningsfuldt samarbejde med civilsamfundet om beredskab. Anbefalingerne udfolder de eksisterende anbefalinger om styrkelse af samarbejdet mellem civilsamfund og kommuner på beredskabsområdet, som KL tidligere er kommet med.

Den tidligere regering udmeldte i februar 2026, at vi i Danmark skal have et totalberedskab. Grundtanken i et dansk totalberedskab er, at alle har et ansvar for at være forberedte. Virksomheder bør integrere sikkerhed og beredskab i deres drift, og foreninger og frivillige kan bidrage dér, hvor de har indsigt, kompetencer og ressourcer.

Et dansk totalberedskab

Alle har et ansvar. Myndighederne (stat, regioner, kommuner) har et særligt ansvar for at passe på samfundet og de grundlæggende funktioner, der er afgørende for vores demokrati og for Danmark som nation. Alle har et ansvar for at bidrage til at gøre Danmark robust og beredt. Alle har en rolle at spille i totalberedskabet. Virksomheder og civilsamfund skal bidrage aktivt. Jo flere der er i stand til at klare sig selv og hjælpe andre, jo stærkere står vi som samfund – især i usikre tider.

Ministeriet for Samfundssikkerhed og Beredskab om Totalberedskab, 2026

Det er i økonomiaftalen for 2027 aftalt, at regeringen og KL skal drøfte udfoldelsen af et totalberedskab. KL forventer, at regeringen følger udspillet om et totalberedskab op med en strategi, der tydeliggør de centrale elementer og beskriver, hvordan samarbejdet mellem aktørerne kan styrkes. Der er bl.a. brug for at tydeliggøre og understøtte de enkelte aktørers rolle. Det står fortsat uklart, hvilke opgaver civilsamfundet kan løfte, og hvordan de aktiveres, eller kobles til de eksisterende beredskabsstrukturer.

Civilsamfunds- organisationer

Når vi taler om civilsamfund, er der stor forskel mellem de enkelte organisationer, ift. hvor formaliserede de er, og hvordan de tænker deres rolle i en krisesituation. De fleste har ganske naturligt et helt andet sigte og formål.

Oversigten på næste side inddeler civilsamfundet i et kontinuum efter organiseringsgrad og viser overordnet den diversitet, der er, og som kommunerne i dialogen med de forskellige organisationer bør være opmærksomme på.

Danmark har mellem 65.000 og 100.000 frivillige organisationer, og danskernes frivillige engagement er stigende (Frivillighedsundersøgelsen 2024, VIVE). Det giver et stort potentiale for, at lokale kræfter kan bidrage til et stærkere beredskab.

Frivilligt arbejde foregår især i foreninger, men også i offentlige institutioner og mere uformelle lokale fællesskaber.

Frivilligcentre, idrætsforeninger, aktivitets- og kulturhuse, Folkekirken og andre trossamfund kan være vigtige mødesteder og indgange til lokale fællesskaber.

Boligorganisationer kan også spille en central rolle, fordi de kan styrke naboskaber og nå borgere, som ikke altid opfanger eller forstår myndighedernes kommunikation.

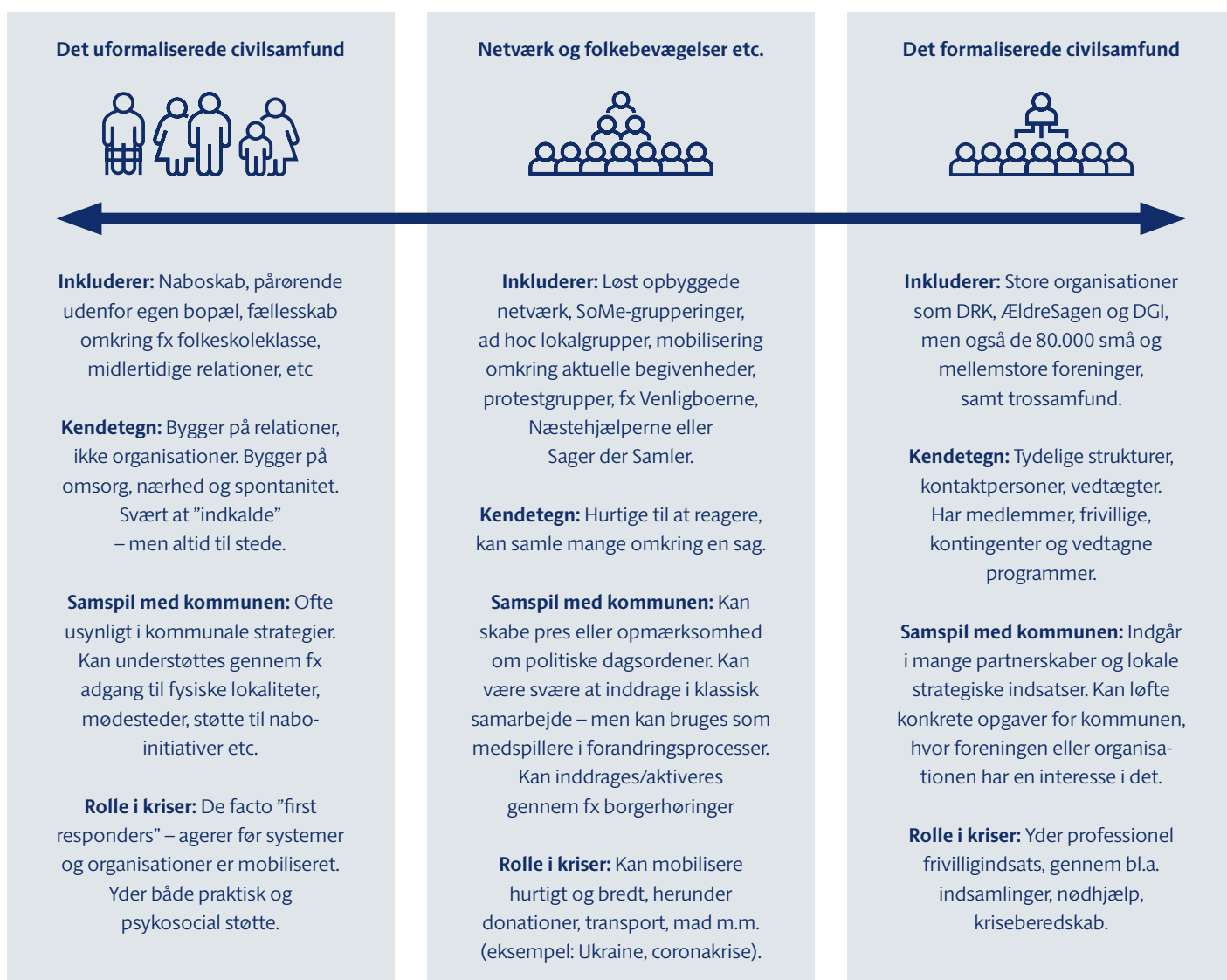
Erfaringerne fra corona viser, at lokale relationer og civilsamfundets aktører var vigtige for at nå borgere, som ikke altid orienterer sig mod myndighedernes almindelige kommunikationskanaler. Lokale foreninger, fællesskaber og boligsociale indsatser fandt nye måder at formidle information og skabe handlekraft i lokalsamfundet på.

"Da foreninger, lokalsamfund og fællesskaber fandt nye veje", 2026. Videnscenter for Folkeoplysning.

Kommunens rolle og ansvar varierer alt efter, om der er tale om borgere i kommunens varetægt, for eksempel på plejehjem og botilbud, eller borgere i kommunen generelt.

Uanset hvad har kommunen en vigtig faciliterende rolle i at understøtte og rammesætte, hvordan civilsamfundsaktører, der ønsker at bidrage, kan bringes konstruktivt i spil. Samtidig vil kommunen i en krisesituation ofte være den myndighed, borgerne orienterer sig mod først.

Kontinuum over civilsamfundet efter organiseringsgrad

Anbefalinger til kommunerne

Med seks anbefalinger vil KL understøtte kommuner, der ønsker at styrke samarbejdet med civilsamfundet som led i et mere robust beredskab. Afsættet er, at den mangfoldighed af samarbejde inden for de enkelte velfærdsområder er et vigtigt afsæt for at tænke i et styrket samarbejde ift. beredskabsområdet. Dvs. at der er tale om at bygge ovenpå og systematisere det, som allerede er i gang. Pointen her er, at jo bedre forberedt vi er på en krisesituation, desto bedre står vi som samfund, når krisen rammer.

“ Hvis vi inviterer civilsamfundet ind uden tydelig strategi og fælles retning, risikerer vi at miste grebet om, hvordan vi skaber værdi sammen. Hvem gør hvad? Hvor går grænsen mellem fagligt ansvar og frivilligt engagement?”

Maj Morgenstjerne, Substans og Dorte Bukdahl, Mobilize.

De seks anbefalinger skulle gerne hjælpe kommunen med at få et styrket samarbejde med civilsamfundet før en krise:

1. Afklar kommunens og civilsamfundsaktørernes rolle og gensidige forventninger

Tydelig kommunikation er afgørende for at skabe tryghed, tillid og realistiske forventninger i samarbejdet mellem kommune og civilsamfund. Kommunen bør derfor tidligt afklare sin egen rolle: bør kommunen informere, facilitere, understøtte eller koordinere?

Her kan der være forskel på, hvilken tilgang kommunen vælger. Nogle kommuner vælger fx at indgå partnerskaber med typisk de større og mere formaliserede civilsamfundsorganisationer for mere forpligtende samarbejder.

Civilsamfundet skal ikke erstatte fagprofessionelle, men kan bidrage med lokal forankring, relationer, fleksibilitet og adgang til borgere, som kommunen ikke normalt er i dialog med. Samarbejdet kan have forskellige former – fra løbende dialog til mere forpligtende partnerskaber.

Kommunen bør overveje, hvordan de tidligt inviterer civilsamfundet til en bred dialog om kriseberedskabet og mulighederne for samarbejde.

Det kan derfor være hensigtsmæssigt, at kommunen tænker i, hvordan man bedst kan komme i dialog med de forskellige typer af organisationer og foreninger, og først og fremmest sikrer, at de bliver orienteret om kommunens kriseberedskab og ønsker til samarbejde. Fx vil kommunens kultur- og fritidsafdeling typisk kende det lokale foreningsliv og vil derfor være oplagte at samarbejde med i dialogen med denne del af foreningslivet og aftenskoler. Det samme gør sig gældende ift. de øvrige velfærdsområder.

Det er her vigtigt, at være opmærksom på de enkelte aktørers motivation til at være frivillig, ønsker og ressourcer.

Dialogen kan fx ske gennem møder, beredskabsfora, workshops, øvelser eller eksisterende råd og netværk som frivillighedsråd og frivillighedscentre.

2. Brug det lokale risikobillede som afsæt for samarbejdet

Styrelsen for Samfundssikkerhed udarbejder og opdaterer løbende Det Nationale Risikobillede, som giver et samlet overblik over alvorlige hændelser og kriser, der kan ramme Danmark som grundlag for bl.a. kommunernes planlægning af deres beredskab Nationalt Risikobillede 2025 | Styrelsen for Samfundssikkerhed.

Kommunen bør tage afsæt i den lokale oversættelse af det nationale risikobillede og omsætte den til viden, der kan deles med civilsamfundet og lokale virksomheder. Formålet er at skabe en fælles forståelse af de mest relevante lokale risici og afklare, hvordan lokale aktører bedst kan understøtte borgere og lokalsamfundets behov før og under en krise.

Mange kommuner har allerede omsat det nationale risikobillede til konkrete lokale scenarier, der passer til kommunens geografi, borgergrupper, infrastruktur og øvrige lokale forhold.

Kommunen bør i dialogen med civilsamfundet have fokus på de borgere, som kommunen ikke nødvendigvis er i tæt kontakt med, men hvor civilsamfundet kan spille en afgørende rolle. Det drejer sig bl.a. om borgere, som kan være særligt sårbare med begrænset socialt netværk, psykisk funktionsevne, eller andre forhold, der kan gøre det vanskeligt at håndtere en krise..

Uanset hvor meget kommunen forbereder sig, vil der være krisesituationer, som kommunen ikke kan tage højde for. Her kan en forudgående dialog med en bred skare fra civilsamfundet være en fordel ift. forventning til, at man også som borger/nabo eller organisation kan spille en rolle.

3. Find de gode match ud fra fælles ønsker og behov

Kommunen bør gå i dialog med civilsamfundsorganisationer ud fra de behov, kommunen har identificeret. Civilsamfundet kan også være med til at definere de behov, der er i lokalsamfundet. Civilsamfundsaktører har forskellige formål, indsatser, styrker, målgrupper og muligheder for at skabe kontakt og tillid. Herunder handler det naturligvis også om, hvad de enkelte organisationer har af ønsker og ressourcer. Og hvordan samarbejdet om beredskab kan understøtte organisationens eller foreningens øvrige aktiviteter og udvikling.

Samarbejdet med organisationer med en mere uformel organisation som netværk og mindre foreninger, vil ofte være i form af dialog om udfordringer og mulig understøttelse. Dette kan være med til at fremme lokalsamfundets robusthed i en krisesituation.

Skal kommunen nå borgere, den ikke allerede kender, kan grundejerforeninger, boligorganisationer, væresteder og lokale sociale tilbud være relevante samarbejdspartnere. Pointen er at finde et match med civilsamfundsaktører ud fra de identificerede behov og muligheder for at sikre robusthed i en krisesituation.

4. Byg videre på samarbejder og tænk på tværs

Kommunens tilgang til samarbejde med civilsamfundet kan med fordel bygge videre på og ske i tæt samspil med de relevante fagområder og kommunens eksisterende civilsamfundstilgang.

Det indebærer blandt andet, at kommunen forholder sig til, hvilke aktører kommunen fx ønsker et tættere og mere formaliseret samarbejde med, og de aktører, hvor dialogen kan være mere fleksibel og situationsbestemt.

Retningen bør desuden koordineres med kommunens overordnede beredskab, så samarbejdet med frivillige og civilsamfund tænkes ind i den samlede beredskabsindsats. Derudover findes der mange ressourcepersoner i kommunen som fx frivillighedskoordinatore, tovholdere mv., som kan være med til at synliggøre relevante partnere.

Kommunen bør tage afsæt i de fællesskaber og samarbejder, der allerede findes lokalt. Idrætsforeninger, frivillighuse, trossamfund, boligorganisationer og andre etablerede netværk kan være stærke indgange til både dialog og mobilisering.

Når kommunen bygger videre på eksisterende relationer, øges sandsynligheden for, at samarbejdet fungerer både før, under og efter en krise.

5. Inddrag civilsamfundet før krisen opstår

Samarbejdet med civilsamfundet bør så vidt muligt etableres, før en beredskabshændelse opstår. En vigtig del af totalberedskabet er at styrke borgernes robusthed gennem forebyggelse, information og lokal forberedelse og at forberede sig til en krisesituation mest mulig. Det handler bl.a. om at opretholde normalitet og om mødet mellem mennesker.

Kommunen kan for eksempel invitere borgere og civilsamfundsaktører til dialogmøder, øvelser og fælles arrangementer eller støtte dem i selv at løfte opgaven. I kommunikationen kan kommunen blandt andet bruge biblioteker, Borgerservice, aftenskoler og andre lokale mødesteder, hvor mange borgere allerede kommer.

Tidlig dialog giver et fælles risikobillede, et bedre grundlag for at afklare mulige bidrag, ansvar og behov og for de enkelte civilsamfundsorganisationer til at agere.

6. Forankre samarbejdet

En tydelig organisering og beskrivelse af kommunens samarbejde med civilsamfundet er et godt afsæt for, at det står klart for alle, hvad kommune og civilsamfund sammen kan og vil og hvordan samarbejdet skal udfoldes i praksis på beredskabsområdet.

Politisk og ledelsesmæssig forankring og opbakning er vigtig, fordi samarbejdet med civilsamfundet ofte kræver koordinering på tværs, prioriteringer og at kunne agere efter forskellige logikker.

Helt grundlæggende for et robust beredskab er kendskabet til hinanden, tillid og gode relationer.

Cases: Civilsamfundet og beredskab

Her finder du eksempler på, hvordan kommuner og lokale aktører samarbejder med civilsamfundet om beredskab. Casene er tænkt som inspiration til kommuner, der vil styrke samarbejdet med civilsamfundsorganisationer, frivillige fællesskaber og lokale netværk.

Beredskabsforum samler aktørerne

Nordfyns Kommune har oprettet et beredskabsforum, hvor myndigheder, forsyningsvirksomheder, frivillige organisationer og lokale netværk mødes og koordinerer indsatsen.

Forummet samler blandt andet politi, beredskab, lokalråd, humanitære organisationer, patientforeninger, sogne, spejdergrupper samt senior- og handicapråd.

Inspiration til andre kommuner: Et fast forum kan give lokale aktører en tydelig rolle og skabe bedre koordination før, under og efter en krise.

Strategisk samarbejde med civilsamfundsorganisationer

Frederiksberg Kommune har styrket samarbejdet med civilsamfundet gennem en social frivilligheds- og civilsamfundsstrategi med fokus på både etablerede organisationer og mindre frivillige initiativer.

Kommunen har indgået partnerskaber med Ældre Sagen Frederiksberg, Røde Kors Hovedstaden, Social Sundhed og WeShelter og etableret et Partnerforum, hvor aktørerne deler erfaringer og udvikler fælles indsatser.

Inspiration til andre kommuner: En strategi og faste partnerskaber kan skabe retning, fælles rammer og bedre kobling mellem frivilligt socialt arbejde og lokalt beredskab.

Bredt samarbejde med civilsamfund, boligforeninger og uddannelsesinstitutioner

Aarhus Kommune samarbejder bredt med civilsamfundet, boligforeninger og uddannelsesinstitutioner for at styrke byens beredskab.

Kommunen afklarer roller og forventninger sammen med blandt andre Frivilligcenter Aarhus, Røde Kors, Folkekirken, Ældre Sagen og DGI. Derudover holder kommunen kurser i hjemmeberedskab med Beredskabsforbundet og har etableret et mødeforum med uddannelsesinstitutioner.

Inspiration til andre kommuner: Brede samarbejder kan koble beredskabsplanlægning med lokale fællesskaber, boligområder og videnmiljøer.

Borgerberedskabsmøde

Allerød Kommune afholdt i maj 2026 et velbesøgt beredskabsborgermøde om borgernes og kommunens ansvar i en beredskabssituation.

Mødet samlede blandt andre Hjemmeværnet, Nordsjællands Politi, Beredskabsforbundet, Børns Vilkår, Nordsjællands Beredskab og Styrelsen for Samfundssikkerhed. Kommunen har også en særlig hjemmeside om kriser og beredskab.

Inspiration til andre kommuner: Borgermøder og en samlet informationsside kan gøre beredskab konkret og tilgængeligt for borgerne.

Samarbejde med Røde Kors danner afsæt for styrket lokalt samarbejde

Assens Kommune har indgået en strategisk partnerskabsaftale med Røde Kors for at styrke samarbejdet mellem kommunen og de seks lokale Røde Kors-afdelinger.

Røde Kors bidrager med tryghedsskabende indsatser og praktisk hjælp, blandt andet tryghedsvandring, psykosocial førstehjælp, uddeling af forsyninger, koordinering af spontanfrivillige og hjælp til borgere uden andre muligheder.

Inspiration til andre kommuner: En partnerskabsaftale kan skabe klarhed om, hvordan frivillige indsatser supplerer kommunens egne opgaver og ansvar.

Robuste fællesskaber i almene boligområder

Initiativet Robuste fællesskaber organiserer og træner beboere i almene boligområder i at hjælpe hinanden ved strømnedbrud, forsyningssvigt og andre kriser.

Projektet etablerer lokale beredskabsgrupper, hvor beboere øver sig på konkrete hverdagsscenarier. Det bygger bro mellem beboere, boligorganisationer, beredskaber og frivillige.

Inspiration til andre kommuner: Lokale beredskabsfællesskaber kan både styrke kriseberedskab, naboskab, tryghed og trivsel.

Link: [Robuste fællesskaber – Corolab](#)

Tydelig kommunikation skaber tryghed

Odense Kommune har lanceret en offentlig beredskabsside med information om kommunens indsats i kriser, borgernes forventninger og deres egne handlemuligheder.

Siden forklarer både, hvordan kommunen fastholder vigtig pleje, og at borgere under en krise ikke altid kan forvente samme service som normalt.

Inspiration til andre kommuner: Tydelig kommunikation kan skabe tryghed og hjælpe borgerne med at forstå deres egen rolle i en krisesituation.

Lokalt beredskab i Boeslunde

I Boeslunde har lokale aktører oprettet Boeslunde beredskab, der samler blandt andre sognepræsten, den lokale købmand, vandværket og borgere med lokalt kendskab.

Gruppen arbejder med konkrete scenarier, udarbejder en lokal handleplan, fordeler ansvar og planlægger kommunikation, forsyninger og hjælp til sårbare borgere.

Inspiration til andre kommuner: Lokale nøglepersoner kan skabe et nært og praktisk beredskab, der bygger på kendskab til området og borgerne.

Solrøds frivillige redningsberedskab skaber tryghed

I Solrød Kommune er frivillige borgere en del af redningsberedskabet og træder til, når ulykker, kriser eller ekstreme vejrhændelser skaber behov for ekstra hænder.

De frivillige kan blandt andet hjælpe med forplejning og omsorg, midlertidige opholds- og overnatningssteder, førstehjælp, nødbelysning, lænsning, oprydning, nødstrøm og midlertidig vandforsyning.

Inspiration til andre kommuner: Frivillige med lokale relationer og praktiske kompetencer kan gøre en konkret forskel og skabe tryghed for borgerne.

Lokale fællesskaber styrker beredskabet

Lolland-Falster Brandvæsen har taget initiativ til Beredskabsforum Lolland-Falster. Her samarbejder kommuner, virksomheder, forsyningsselskaber, foreninger og frivillige om at styrke det lokale beredskab. Målet er at skabe stærke relationer og en fælles forståelse, før krisen rammer, så aktørerne er klar til at handle sammen, når en ekstraordinær hændelse opstår. Forummet drøfter blandt andet lokale risici, gensidige afhængigheder og muligheder for at støtte hinanden. Der arbejdes også med lokale tryghedspunkter og frivillige indsatser, som kan hjælpe borgerne ved for eksempel længerevarende strømsvigt. Erfaringen er, at lokale netværk og et tæt samarbejde gør samfundet bedre rustet til at håndtere kriser.

Inspiration til andre kommuner: Når kommuner, civilsamfund, frivillige og virksomheder opbygger relationer og aftaler samarbejdet på forhånd, står lokalsamfundet stærkere i en krise.

Fællesskabsambassadør – uddannelse for frivillige

Ringsted Kommune tilbyder borgere at blive fællesskabsambassadører og bidrage til at styrke fællesskabet i deres nabolag.

Fællesskabsbyen Ringsted afholder løbende kurser, som giver borgerne viden om relationer, fællesskaber og nye lokale aktiviteter.

Inspiration til andre kommuner: Uddannelse af frivillige kan styrke lokale relationer og gøre borgere bedre i stand til at hjælpe hinanden før og under kriser.

App understøtter brobygning

Hovedstadens Beredskab har i samarbejde med Beredskabsforbundet udviklet appen Beredskabshjælp for at binde borgere og beredskab tættere sammen.

Appen giver borgere mulighed for at bidrage, når der er brug for flere hænder. Den samler også råd fra myndigheder og organisationer og giver adgang til viden, guides og funktioner om hjemmeberedskab. Inspiration til andre kommuner: Digitale løsninger kan gøre det lettere at engagere borgere og skabe bro mellem myndigheder, beredskab og civilsamfund.

[Ny app fra beredskabet aktiverer borgere under kriser og kritiske hændelser i hovedstadsområdet – Hovedstadens Beredskab](#)

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S

+45 3370 3370
kl@kl.dk
kl.dk

Produktionsnr. 831149

